

Speech Thom de Graaf – Jaarcongres 19 april 2018, 10:15 – 10:30 uur

Dames en heren,

Welkom allemaal hier in Den Bosch, fijn dat u allemaal bent gekomen, docenten, onderzoekers, management, bestuurders, natuurlijk ook studenten en onze gasten.

In het bijzonder welkom aan minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ingrid van Engelshoven. Gelukkig heeft de Tweede Kamer je vanochtend even ruimte gegeven om hier te zijn, maar je bent aan het begin van de middag al weer voor een debat besteld, dus je kunt er maar kort zijn, kort maar krachtig!

Dank aan burgemeester Jack Mikkers dat u een openingswoord wilde spreken. Den Bosch is tegenwoordig een echte onderwijsstad, met regelmaat ben ik op uw Onderwijsboulevard te vinden, bij Avans of bij de HAS en ik zie met eigen ogen wat een dynamiek het hoger beroepsonderwijs voor deze stad oplevert. Mooi dat Den Bosch ook gaat deelnemen aan de City Deal in het kader van het Netwerk Kennissteden!

Dames en heren, er bestaat een prachtig, opzweepend lied van een van mijn lievelingsbands, De Dijk, met de titel "We beginnen pas". Ik luister er vaak naar, een beetje mijn lijflied. Het is een lied van onverwoestbaar optimisme in een stralende toekomst. Met een fantastisch refrein:

" Alles komt terecht/ we zijn er nog niet / maar we zijn onderweg./ Alles komt terecht / We beginnen pas / We beginnen nu pas echt."

We beginnen nu pas echt. Dat onverwoestbaar optimisme heb je elke dag nodig, een levenselixer, vooral in het onderwijs. Ik bedoel niet dat het allemaal zo moeizaam en lastig is dat je alleen met waanzinnig optimisme in het onderwijs kan overleven. Soms zal dat best wel het geval zijn, maar in het hoger beroepsonderwijs gaat het over het algemeen hartstikke goed en dat geeft een lekker gevoel. Het gevoel dat we op de goede weg zitten. Het gevoel dat het zelfs nog beter kan. We beginnen nu pas echt!

Er is natuurlijk, ook al gaat het over het algemeen prima in onze onderwijssector, nog meer dan genoeg te doen. Want niet met iedereen gaat het even goed en een paar hardnekkige problemen, zoals de uitval van mbo'ers en havisten en de beperkte doorstroom van vwo'ers, weten we maar niet op te lossen.

Maar het goede nieuws overheerst.

Het mooiste nieuws hebben we net vanochtend bekend kunnen maken: elk jaar doen onze afgestudeerden, onze alumni, het beter. Dat blijkt uit de HBO-monitor van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. Van de 100 jonge mensen die in 2015-2016 afstudeerden, waren er eind 2017 maar 3 werkloos, een historisch laag percentage. In de zorg, het onderwijs en de technieksector ligt dat percentage zelfs nog lager, daar is een schreeuwende behoefte aan onze studenten. En ook belangrijk: liefst 87% van onze alumni vindt binnen drie maanden na afstuderen werk, onder afgestudeerde leraren is dat zelfs bijna 100%.

8 van de 10 alumni die aan het werk gingen, kregen een baan op hbo-niveau of zelfs hoger en daarvan ook weer 80% een baan binnen het eigen vakgebied.

Heel bijzonder vind ik ook dat afgestudeerde hbo'ers eerder en vaker een vaste baan krijgen, tegen de trend van flexibilisering van de arbeidsmarkt in.

Ik denk dat we op deze cijfers trots kunnen zijn. Natuurlijk gaat het economisch weer beter na de crisisjaren, maar de hogescholen hebben er ook zelf veel aan bijgedragen dat het hbo in de lift zit. En dat is een compliment waard aan alle docenten en onderzoekers, alle ondersteuners, leidinggevenden en bestuurders!

Ik zei al: we beginnen nu pas echt.

Het is deze week echt volop lente en zo voel ik het ook als ik naar het sectorakkoord kijk dat ik namens de verzamelde hogescholen heb kunnen sluiten met de minister. Een Lenteakkoord met een nieuw begin en een nieuwe toon, met vertrouwen en ruimte als basis voor de verhouding tussen Den Haag en de instellingen. Dat is echt wel eens anders geweest, weet ik uit ervaring. Sterker nog, ook in de huidige Tweede Kamer zijn er nog genoeg Kamerleden die een zekere neiging tot centralisatie van onderwijsbeleid maar nauwelijks kunnen onderdrukken - en dan druk ik mij nog voorzichtig uit.

Minister van Engelshoven heeft gekozen voor dat vertrouwen en voor die ruimte en ik complimenteer haar daarvoor, zeker omdat het nog veel handwerk zal vergen in Den Haag om politici, ambtenaren en belangenlobby's te weerhouden van regelzucht en sturingsdrift.

In het sectorakkoord dat we vorige week sloten, nemen we een andere afslag. Over de besteding van de studievoorschotgelden beslissen de hogescholen zelf.

De medezeggenschap krijgt een stevige vinger in de pap over wat er gedaan wordt om de onderwijskwaliteit verder te versterken. Meer docenten, meer begeleiding in het eerste jaar, meer ruimte voor studenten om bij te dragen aan onderzoek, dat wordt nergens anders bepaald dan in de schoolgemeenschap zelf. En zo hoort dat ook. De plannen worden onafhankelijk getoetst maar met een minimum aan bureaucratie en de minister vraagt een transparante verantwoording wat er uiteindelijk is gebeurd. En ook dat hoort zo.

Geen nieuwe ronde prestatieafspraken en zware controleorganen zoals vorig jaar nog een beetje de mode leek te zijn, maar vertrouwen in de eigen kracht van het hoger onderwijs zelf. Het vraagt ook wat om dat vertrouwen waar te maken. Ik denk vooral aan de eigen rol van de medezeggenschap. Studenten en natuurlijk ook docenten zullen daarom goed moeten worden gefaciliteerd en niet helemaal aan het einde van de besluitvorming ook iets mogen zeggen, maar als gesprekspartner en medespelers in het hele traject. Zo creëer je een echt horizontale dialoog in de hogeschool!

Dames en heren,

"We zijn er nog niet, maar we zijn onderweg. We beginnen pas." Dat liedje van De Dijk blijft in mijn hoofd spelen.

Tegenover de extra studievoorschotgelden staan nog ombuigingen, bezuinigingen dus, van het vorige en helaas ook het huidige kabinet. Er komt netto extra geld voor het hbo, maar het is ook niet zo dat nu de zilvervloot is binnengevaren. Daar moet niemand zich op blindstaren.

Het sectorakkoord gaat gelukkig ook over meer dan alleen die kwaliteitsafspraken.

We gaan extra inzetten op de doorstroom vanuit mbo en havo, maar ook uit het vwo. Dat is immers al jaren de bedoeling: meer vwo'ers die met een bachelor en wellicht een master in het hbo hun weg naar de professionele praktijk weten te vinden. Universiteiten zuchten onder vwo'ers die daar eigenlijk niet thuishoren omdat ze niet wetenschappelijk zijn gemotiveerd, ik hoorde het de afscheidnemende rector magnificus van de Universiteit Utrecht onlangs zeggen. Laten we dan er samen voor zorgen dat vwo'ers die praktisch zijn ingesteld maar wel graag willen leren, hun weg naar een topopleiding op de hogeschool weten te vinden.

Daarom hebben we met de minister ook afspraken gemaakt dat er meer associate degree-opleidingen komen en meer masters, meer flexibiliteit in leerroutes en meer ruimte voor een leven lang leren en ontwikkelen. En ook voor ons praktijkgericht onderzoek geldt: we beginnen pas! We gaan gezamenlijk niet alleen onze onderzoeksagenda uitbouwen en zorgen dat ons onderzoek ook beter gekend en herkend wordt, maar we gaan ook onze Centres of Expertise naar een volgende fase leiden. Minister Van Engelshoven geeft daarvoor de financiële ruimte, wij zullen zelf de regie op ons nemen en dat doen we natuurlijk in goed overleg met alle instellingen maar ook met bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen. De CoE's hebben de afgelopen jaren bewezen 'sustainable' te zijn en een enorme rijkdom op te leveren aan inzichten, praktische kennis en innovatie: goed voor onderzoekers, voor studenten en voor de beroepspraktijk. Dat gaan we uitbouwen!

Dames en heren,

'We beginnen nu pas echt'. Dat klinkt lekker en daarom herhaal ik het ook steeds. Maar het is natuurlijk niet helemaal waar. Want we doen al zo ontzettend veel. Kijk eens naar de regio en de domeinen van de beroepspraktijk, de natuurlijke habitat van de hogescholen waar ze hun meerwaarde elke dag bewijzen.

Laat ik van de gelegenheid gebruik maken om even met u stil te staan bij het brede scala aan maatschappelijke uitdagingen waar het hbo oplossingen voor aandraagt.

Te beginnen met een oer-Hollands plaatje:

Op deze kaart uit 1825 ziet u dat Flevoland nog ver beneden zeeniveau lag, dat de Haarlemmermeer ook letterlijk een meer was en de Zeeuwse eilanden nog niet verbonden waren aan het vasteland. De blauwe vlekken geven de ondergelopen gebieden aan na een zware stormvloed waarbij bijna 400 mensen omkwamen. Het zou niet de laatste watersnoodramp zijn. Gepokt en gemazeld door deze ervaringen hebben we ons ontwikkeld tot wereldspeler op het gebied van watermanagement. Zo ook het hbo.

Bij Hogeschool Zeeland, NHLStenden en Van Hall Larenstein wordt hoogwaardig onderzoek verricht naar kustverdediging, de impact van overstromingen en watertechnologie voor schoon water.

En zo zijn er tal van maatschappelijke fenomenen in kaart te brengen waarbij de innovatiekracht van het hbo onmisbaar is en iedere dag meerwaarde biedt.

Vergrijzing bijvoorbeeld, met het Centre of Expertise Healthy Ageing in Groningen.

Of de energietransitie en onderzoek naar biogas waarvoor lectoren zich hebben verenigd om meer slagkracht te creëren en een gezamenlijke visie te ontwikkelen.

Als we uitzoomen naar Europa zie je dat de Nederlandse regio's *innovation leaders* zijn. Daar spelen de hogescholen een belangrijke rol in. In die regio's worden ook steeds meer kennisdeals gesloten tussen steden, universiteiten en hogescholen.

Impact van onderzoek in kaart. Dat is ook het uitgangspunt geweest van onze eigen **Atlas van praktijkgericht onderzoek** die we in samenwerking met Regieorgaan SIA hebben ontwikkeld. Vanuit de nadrukkelijke wens en ambitie om de focus en massa van hbo-onderzoek in beeld te brengen hebben we voor het eerst alle beschikbare landelijke data bij elkaar gebracht in één publicatie. En dat legt een enorme rijkdom bloot en daar zijn we trots op. Maar ook hier geldt: we beginnen pas. Deze atlas moet een opmaat zijn naar een veel betere dataverzameling van ons praktijkgericht onderzoek, zodat we in de komende jaren een nog accurater beeld kunnen vormen van onze economische en maatschappelijke meerwaarde.

Dames en heren,

Onze toekomst ligt open. Onze meerwaarde ligt in het motiveren van jonge mensen om het beste van zichzelf te geven, en gelijke kansen voor hen te scheppen en ze topopleidingen aan te bieden. Onze meerwaarde ligt in de samenwerking met het voorbereidend onderwijs voor soepele leerroutes en in de samenwerking met universiteiten om een krachtig en breed palet aan te bieden van bachelors en masters en verdere verdieping. En om onderzoek te doen met echte economische en maatschappelijke impact. In het hoger onderwijs moet het niet gaan om grenzen van het ooit gekozen stelsel, maar om de mogelijkheden van studenten en de bijdrage aan de samenleving.

‘Alles komt terecht / We beginnen nu pas echt’. Ik hoop dat u morgen met de woorden van De Dijk in uw hoofd fluitend naar uw werk gaat. U maakt allemaal samen de meerwaarde van het hbo. Ik wens u allemaal een inspirerende dag toe, er is meer dan genoeg Food for Thought.

En dan nodig ik nu graag Ingrid van Engelshoven uit op het podium om het eerste exemplaar van de **Atlas Onderzoek met Impact** in ontvangst te nemen.

[start refrein ‘De Dijk - We beginnen pas’]